

ŠOLA.

Glasilo Goriških učiteljev.

Izhaja v zvezkih po 25 kr. — Dopise sprejema V. Černic, učitelj v Št. Petru pri Gorici; — naročnino pa Tom. Jug, naduč. v Solkanu.

Vodnik kot učitelj.

(Po raznih virih).

Vsakdanji človek senci enako mine
Al' kdor, ko Ti naš Balant! se odlikuje
Leškečih del za slavo domovine,
Enkrat ga še potomec blagoslovljuje.

M. Hladnik.

Mnogo, mnogo mož se trudi, da svojim slovenskim rojakom luč prave omike prižge — na slovstvenem polji; ker vedó, da narod zgine v valovih vzburkanih sedanjih časov, ako mu omike rešilna zvezda ne sveti. Ti možje ne iščejo svoje, temveč naroda svojega prosvete in sreče, to je opravičbe na velikanskem somnji duhovskega truda. Tacih zavednih borilcev nahajamo uže v časih, ko je naše narodno šolstvo še spalo. Na različne načine so ti možje delovali in še delujejo, mnogo jih skuša tudi mnogoteroma ta svoj smoter doseči. Takove može je treba tudi od več strani opazovati, da jih do dobrega spoznamo; ker drugače jih vidimo le od ene strani, vidimo jim le eno lice. Takov mož je tudi naš slavní Valentin Vodnik.

Prebral sem že mnogo Vodnika se dotikajočih spisov, a kolikor mi znano, ni ga še nikdo kot učitelja obravnaval in bralcu predstavil. In vendar je Vodnik, menio tega, da je prvi narodov prekreпки buditelj, tudi izvrsten učitelj in šolski odgojevalec bil. Naj mi bode torej

dovoljeno, da v tem zmislu kratko o njem spregovorim. Toda prej nego začnem o Vodniku, poglejmo na stan šolstva v slovenskih pokrajinah — pred Vodnikom. Že od nekdaj je vlada pazila na šole in jih uredovala po svoje. Mi Slovenci smo že zgodaj pripadli Avstriji; navezani smo bili na njo v vsem, tedaj tudi v šolskih zadevah. Pred 16. stoletjem ne moremo, rekel bi, o nobeni ljudski šoli govoriti, ker treba da ima ljudska šola tudi ljudski jezik. V 16. stoletju je pretresel mnogo dežel protestantizem, o katerem gre sicer glas, da je nehotoma dal našemu slovstvu prve kali pognati; vendar je ono uže pred njim v zelo skromnih izjavah — večinoma uradniških — svoj temelj postavljalo. Vsekakor pa gre možu, kakor Primožu Trubarju čast, da je slovstva našega bil — nekako odločen začetnik.

Trubar nam je podal prvo šolsko knjigo za začetnike imenom „Abecedarium“. Kakošna je morala biti ta knjiga, to bo vsak sodil uže po imenu. Kako, če ne v ptujem duhu? Koncem 16. stoletja se je ustanovilo po Kranjskem več šol, a tudi te so bile bolj tuje ko narodne. Kar jih je bilo osnovanih, skoro vse so bile uređovane v tujem učnem jeziku. Vse to slovensko šolstvo je pokančala protiprotestantovska doba. Knjige so se požgale, ker v njih je vejal protestantovski duh. Š požiganjem knjig jelo pa je pešati tudi šolstvo kakor slovstvo. Učitelji, ki so bili po večem protestantovski priverženci, morali so bežati pred politično oblastjo. Šolstvo moralo je zaspati. Spalo je do cesarice Marije Terezije. Ta blaga cesarica je vse šole na novo uređila. Akoprav so se vpeijale po Slovenskem le nemške šole, vendar so spoznali, da to ni ljudska šola, in to je dalo povod, da so jeli misliti, kako temu nedostatku pomoči. Že za te slavne cesarice so izšle v pomoč slovenskim učiteljem nekatere slovenske knjige. Sporočil je namreč Mariji Tereziji tedanji šolski referent, da se ne uče otroci samo nemščine, veronauka in uljudnosti, temveč tudi maternega jezika.

Sicer ne smemo se čuditi, ako ta ženijalna cesarica ni mogla vsega dognati — sosebnó ne na šolstvenem polji pri nas. Vendar je storila kar je mogla, ali saj je hrepenela po tem. Ko jo je nemški klasik Lessing obiskal na Dunaji, vprašala ga je, kako on sodi o stvareh omike v Avstriji.

Nemec pa se je zdržal vsake sodbe, rekoč, da so mu razmere premalo znane. Tem manj so drugi svetovalci mogli ali hoteli na naše šolstvo jo opozarjati. Le malo stebelce je pognalo slovensko šolstvo za časa te mile cesarice. Po njenej smrti je začelo šolstvo v slovenskih pokrajinah zopet propadati, ker njen sin Josip II. je vpeljeval le nemške šole po vsem carstvu.

Od tega vladarja nimamo pri slovenskem šolstvu nobenega napredka do francoske vlade. Leopold II. je le malo časa vladal. Franc I. in II. sta bila zgodaj v vojske zapletena ter nista mogla šolstvu v ničem koristiti.

V veliki stiski sklene cesar Franc I. dunajski mir leta 1809. Vsled tega miru so pripadle naše dežele Napoleonu I. Francozje so v zdravi svoji politiki pustili našemu narodu popolno jezikovno svobodo. Časi so bili hudi za našo materinščino. Kmet ne spisuje, učen Slovenec je bil pa izobražen po nemško in je bil toraj odpadnik narodu. Redek je bil zato rodoljub, kateri bi prostovoljno pisal, še manj pa je bilo takih, ki bi bili slovenski podučevali. Zaspati bi bila morala slovenščina, ako bi nam ne bil dal mili Bog moža, ki se je drznil, vsem tem zaprekam kljubovati. Ta mož, ki se ni bal nobene zamere, bil je naš drugi ali najzdatnejši slovstveni oče, Valentin Vodnik. On je čvrsto stopil na noge, povzdignil svoj glas in začel v naši mili materinščini podučevati in pisati. Mnogo pomagalcev se je kasneje oglasilo iz vseh strani naše domovine. Vodnik, kot voditelj gimnazije, obrtnijske in normalne šole, dal je slovenščini mnogo delokroga in prostora. Sprevidel je, kar nočejo narodovi sovražniki še dan danes spoznati, to je, da le v maternem jeziku se zamore mladina vspešno podučevati. Radi tega je vpeljal na normalni šoli v prvih dveh razredih le slovenščino kot učni jezik — in še le v tretjem razredu se je smela ptujščina učiti. Tako se je ta vrli mož krepko ponašal in trudil za svoj narod. Spisal je tudi več učnih knjig. Posebno so znamenite za slovenske šole: 1). Abeceda za prve šole leta 1811. 2). Abeceda ali azbuka — das A B C—Buch — L' Abécé — tudi za prve šole leta 1812. in 3). Pismenost ali gramatika za prve šole. Te knjige je z velikim trudom spisal in na lastne stroške izdal.

Ker se je ta slavni mož toliko trudil za našo narodno šolo, poglejmo ga kako se je vedel kot učitelj: Kot učitelj pokazuje se nam sè sledečimi lastnostimi:

1. Bil je, kakor ga uže vsi poznamo, pravi oče narodu. Ljubil je narod in kot učitelj tudi njegovo mladino. Te pa ni zastonj ljubil, temveč znal si je tudi njeno ljubezen pridobiti. Rada ga je na vsak mali migljaj ubogala. Sam njegov učenec, Peter Petruzzi, piše o priliki njegove stoletnice: „— und sein Wort kam mir vor als der treue Wiederhall der Volksstimme, deshalb liebte ihn der fremde Schüler so innig, deshalb sehnte er sich als Mann nach Vodnik's Heim zurück, um selbst als Lehrer und Beispiel zur Verherrlichung seines Vaterlandes aufzumuntern, deshalb freut er sich heute als Greis an der hundertjährigen Gedächtnissfeier seines liebsten Lehrers“.

Tu iz teh vrstic razvidamo torej kako je naš čvrsti Vodnik ljubil narod in mladino. Znal je tudi vcepiti mladini ljubezen do domovine in naroda.

2. Znal si je pridobiti posebno vglednost pri učencih. Tudi tu pravi Petruzzi, da mu ni bilo treba mnogo opominjati. Le mala besedica in dosti je bilo. Največkrat je spregovoril le kratek latinski izrek in mir je bil. Tako pripoveduje Petruzzi: „Es war gegen Ende des Schuljahres, da Vodnik's Loos schon allgemein bekannt war. Leichtsinnige — ich will sie nicht Schüler nennen — erfrechten sich den Unterricht zu stören. Vodnik hielt inne, blickte ruhig herum, es war eine feierliche Stille, dann sprach er gelassen die Worte aus: „Fortuna non mutat genus“ und setzte im vorigen Tone seinen Vortrag fort.“

3. Pridnost učencev je vselej pohvalil, nemarščino pa grajal. Vsako priliko je porabil v to, kajti bil je prepričan, da pridnega hvala k čedalje večjemu napredovanju spodbada, spregledovanje slabih lastnosti, da je zelo škodljivo. Vsake-mu je delil, kot pravičen sodnik, zaslužen plačilo. Nikoli pa ni hotel učencu kaj škodovati.

4. Videti je bilo iz vsega njegovega djanja in nehanja v šoli, da je deloval, hvalil in grajal zgolj le iz ljubezni do učencev, ne pa iz sebičnosti, slavohlepnosti ali strasti. Pod-

piral jih je, kar je mogel, bil jim je pravi oče, bil jim rešenik v vseh potrebah.

5. Podučeval je svoje učence nazorno t. j. z izgledi. Vsakikrat je pri prestavi latinskih klasikov sam predstavil odlomek in še le potem odločil enako delo učencem. Poetične podobe je pojasnjeval le z mnogimi primeri. Različne primere je tako nastavljal, da so učenci sami do tega prišli kar jim je imel povedati.

6. Bil je učitelj, ki je znal vse svoje tuge in nadloge v šoli pozabiti. Vse njegove misli v šoli so se sukale o stvari, ki jo je razpravljal in o mladini ki jo je poučeval. Nikoli se ni v šoli spomnil svojih zopernosti in nadlog, akoprav jih je sosebnost zadnja leta prav mnogo doživel.

7. Naloge njegove so bile močem učencev vedno primerne. Nikoli ni preoblagal učencev s prelahkimi ali pretežkimi nalogami. Naloge je Vodnik smatral kot zdaten pomoček, s kojim se da veliko dobrega učiniti. Gledal torej ni le na takozvano ročnost, temveč duh mu je bil več, to je, gledal je, da se mladina z nalogami zdrami in spodbada k večji delavnosti.

8. Hvalil ni nikoli talentov, marveč je podpiral le delavnost in pridnost učencev. Gledal ni le na to, kako mu učenec odgovori, temveč sosebnost na to, je-li se kaj trudil, da se je lekcijo navadil.

9. Na odru pred učenci pokazal se je v vseh svojih mislih in občutkih; tu se je javil njegov silni duh, kakoršen je bil; tu je kazal ljubezen do naroda in umetnosti, tu ga je vsakdo najlože in najbrže spoznal.

Iz teh njegovih lastnosti spoznamo, da je ves njegov trud na to obračal, da bi učencem dušne moči razvil in krepil — vodil jih je k pravemu smotru odgoje. Dragi učitelj, ogledala sva si Vodnika kot učitelja. Ali ga ne spoznaš, kot moža, ki ima mnogo dobrih lastnosti narodnega učitelja? Voljo je tudi imel in njegov trud ni bil zastonj. Res se ni brez uspeha trudil; imel je mnogo učencev ki so vredni imenovati ga svojim učiteljem. Le glej spominek k njegovej stoletnici, izdan po E. H. Costi, koliko pisateljev se je oglasilo. Res lepo število — 86 in med njimi največ nje-

govih učencev. Ravno v tem spominku mu poje I. Virk v vencu k stoletnici:

In jablan cvetečih
Ti daje mladik,
Ker bil si slovečih
Učencev vodnik.

Tu spoznaš dragi bralec, kako se je trudil Vodnik za slovensko mladino. Bil je prvi slovenski učitelj, kateri je vreden posnemanja. Dober naroden učitelj bode na vse kraje skušal posnemati ga v mnogih lastnostih; skušal bode — enako Vodniku — izročeno mladino neutrudljivo podučevati, saj ves trud je le narodu v korist.

Še mnogo mož je, ki so se trudili v provspreh narodne šole, a le to škoda, da ni moža, ki bi jih popisal kot učitelje. Gotovo je med slovenskimi učitelji v to sposobnih. Naj bi se kdo lotil dela, ter nam na slovstvenem polji našem zaslužne može kot učitelje popisal. Delo to je cene in truda vredno. Mi učitelji bi mu bili gotovo hvaležni. —

Pismeno soštevnanje celih števil.

(Konec).

Pred vsem morajo učenci dobro soštevati znati na pamet; pri pismenem soštevnanji pak imajo biti navajeni pisati vsako število točno pod svojo enovrstnico, to je, jednice pod jednice, desetice pod desetice, stotice pod stotice itd. Ne bode se čas trafil, ako se učitelj pri tem tudi nekaj pomudi, kajti tako se za dobe ubrani prihodnjim nerednostim. Tudi tu velja pravilo, da se ne sme nobeno ravnanje na pamet naučiti in mehanično posnemati.

Pod pravilno napisana števila, potegne se vodoravna črta. Učitelj naj sedaj zahteva, da se števila še enkrat preberó, razložijo, in, če je račun kratek, torej lahko pregleden, iz glave preračunijo. Ko se je učitelj prepričal, da učenci vsa ravnanja v računu prav razumejo, in razloge svojega početja poznajo, potem še le se vsota pismeno izdela.

Po načelu: od lažjega do težjega, naj se izdelujejo s prva krajše potem pa težje naloge. Ravno tako naj se imenovana števila prej obravnava, kakor neimenovana; in ravno tako tudi praktične naloge za določene slučaje prej kakor pa čiste številne naloge. To ravnanje sem že pri splošnem računstvu omenil, povdarjam je tukaj še enkrat ker mnogo učiteljev na to pravilo premalo pozornost obrača. Spočetka naj se vaje pečajo sè soštevanjem enomestnih števil, tako pa, da vsota ne presega devet; potem naj se vzemó večmestna števila vendar posamezne vsote nemajo presezati: 10; zdaj pa naj pridejo večmestna števila na vrsto, kjer posamezne vsote presegajo 10, in kder je treba naprej doštevati.

Tako n. pr. Zapišite števila! 546

154

232

Soštejte jednice! Prav: 12 jednic! — Zapišite jih pod črto — jednice pod jednice, desetice pod desetice! Zdaj smo jednice sošteli, dve stojte pod jednicami, ena desetica pod deseticami. Soštejmo zdaj desetice: 12 desetic! Doštejmo prejšno desetico: 13 desetic. To ravnanje se nedaljuje do konca, saj učenci uže vedó, da je 10 jednic: 1 desetica — 10 desetic: 1 stotica itd.

Kaj se pravi soštevati? — Beri postavke ali prištevance? — Ktero število je vsota? — Kako napišemo števila pri pismenem soštevanji? —

Opomba: Ker se učenci za življenje učé, daje učitelj sosebno tudi take naloge, kjer se imajo denarji, mere in uteži preračuniti. Tukaj pazi učitelj, da so denarji, mera, uteži učencem dobro znani.

Poskušnja nima tukaj le namena, da se izkaže pravšnost računa; temveč tudi, da se učenci k čedaljevečjej samodelalnosti spodbodejo. (Učenci naj za poskušnjo prištevance od zgoraj na vzdol soštevajo). Ako je namreč račun v redu, jim dela to veselje, ako je pa pogrešek v njem, postanejo pazljivejši. Obojič je poskušnja le v korist.

Dobro je tudi, ako daje učitelj naloge iz učencev deškega in družinskega življenja, saj učitelj ni navezan samo na vpeljane računice.

Pismeno odštevanje.

Tudi tukaj naj velja načelo: s prva lahke naloge na pamet, potem še le pismene. Isto tako naj se učencem zopet pové, da naj se števila pišejo pod enovrstnice. Pod pravilno napisana števila pride vodoravna črta, in računanje se začne od desne proti levi, to je, od nižjega do višjega mesta. Ostanki se pišejo pod črto, in sicer jednice pod jednice i. t. d. Učenci imajo strogo razločevati, katero število je zmanjševanec, katero odštevanec, katero pa ostanek ali razlika. Na prvi stopinji naj so naloge take, da so zmanjševanjeve številke večje od dotičnih odštevancev.

N. pr. 456

321

V nadaljevanji naj sledé vaje, kjer je zgornja jednica manjša, in si je treba eno desetico izposoditi.

N. pr. 762

343

Izposojena desetica se izpremeni v 10 jednic, katerim prištejemo 2., toraj: $10 + 2$ je 12. Zdaj imamo 12 jednic, od teh odštejemo 3 itd. Pika odzgoraj pri številki, kjer smo na posodo vzeli, pomenja izposoditev in kaže ob enem, da je število za eno desetico zmanjšano.

Ako je pa v zmanjšavcu na mestu jednice ničla, postopa se ravno tako. Sti pa dve ničli, nemoremo si pri desetih ničesa izposoditi. To se more zgoditi še le pri stotih.

N. pr. 300

246

Izposojeno stotico izpremenimo v 10 desetic; vzamemo eno desetico, in naredimo 10 jednic. Paziti je tukaj, da se denar posojilna pika pri desetih in stotih.

To zapišemo za zgled lahko tudi tako:

3·	10·	10
2	4	6

Pri vsaki stopinji ima se toliko časa pomuditi, da pride do-
tično odštevanje otrokom po polnem v last; še le potem naj
se prestopi k naslednji stopinji.

Po istem razlogu kakor pri soštevanji, nima tudi tukaj
izostati poskušnja, čegar izdelovanje se vrši na podlagi ust-
menih vaj: Ostanek in odštevanec sošteta, dajeta v prav-
šnem računu število ali vsoto, ki je enaka zmanjševalcu.
To se poočiti učencem lahko tako le: Če imaš 2 novčiča,
pa ju izgubiš, koliko ti jih ostane? — Če pa oba zopet
najdeš, koliko jih pa zdaj imaš?

Po blizu istem načinu napreduje odštevanje celih šte-
vil do 1000 in dalje.

Množitev.

Tudi tukaj velja: S prva kratke in lahke naloge. Pred-
no se pa loti šola te vrste računov, morajo učenci množitev
števil razumeti in na pamet dobro znati. To se pa najlože
in najzdatniše doseže s soštevanjem števil. Učenci morajo
tudi tukaj uže znanprej zapopasti računska ravnanja, poseb-
no pa morajo razumeti v kaki zvezi je množenje se sošte-
vanjem. Kakor smo poprej pokazali, da je odštevanje pri-
števanju ravno nasprotno ravnanje, tako moramo tudi tukaj
poočititi, da je množenje samo nek poseben način prište-
vanja.

Na to začne pismena množitev. Postopa se pa lahko
tako-le: Učitelj pokliče učenca k šolski deski, in mu veli:
Zapiši število: 122! Pod to zapiši je še enkrat, štirikrat.
Soštej! Kako se glasi vsota? Glej, tukaj si moral isto šte-
vilo 4krat zapisati, in soštevance sošteti. To vsoto do-
bodeš na krajši način. Zapiši število 122; spodaj zapiši
4, kar pomenja, da vzameš 122 štirikrat. Pod obe števili
potegni vodoravno črto. Pri enicah začenshi množi vsako
teh števil s 4, a zapiši najdeno pod množeno številko.

Ko je učenec množitev dovršil, vpraša učitelj. Ktero
število si množil? — S čim si je množil? — Koliko si do-
bil? — Prav, zopet 488. — Ta krajša računska vrsta se
imenuje: množitev. Kaj je toraj množitev? — Ktero šte-
vilo je množeneč? — Ktero množilec? — Ktero izvod? —

Ni odveč, ako si učenci zapišejo pravilo, in si je dobro zapomnijo. Sprva naj se nastavijo taki računi, kjer so množenci večmestni, množilec pa je enomesten in izvod posameznih mest ne presega: 9 N. pr. Vzemimo število 234 dvakrat. — Množi! Dobil si 8 jednic, 6 desetice, 4 stotice — toraj: 468 Kolikokrat si vzel 4 jednice, 3 desetice, 2 stotici? — Koliko znaša izvod?

Ko so si učenci to dobro prilastili, nastopijo računi, v katerih je množenec večmesten, množilec pa enomesten, pa je treba uže pri jednicah prenašati ostale desetice k deseticam. N. pr. Število 256 vzemi 3krat. Množi! 3krat 6 jednic je 18 jednic. Kaj si množil? — Koliko jednic si dobil? — Poglej, ali ni v njih uže zapopadena 1 desetica? — Koliko jednic še ostane? — Toraj imamo 1 desetico in 8 jednic. Te zapišemo pod jednice, desetico naprej vštej k deseticam.

Množi desetice! 3krat 5 desetic je 15 d. in 1 d. ki je ostala, daje: 16 des. — Pazi! Ali ni v teh ena stotica? — Koliko desetic ostane? — Zapiši te pod desetice, in ostalo stotico vštej k stoticam itd. Zakaj da se vrši nadaljno vštevanje, to naj učitelj do korena razloži. —

Zdaj pridejo računi na vrsto z dvomestnim množencem in množilcem.

N. pr. 24

12

48

24

288

Pred vsem množi celo število 24 z 2 jednicama, dobljene jednice pa zapiši pod 2 jednici. Zdaj množi 24 z 1 desetico! Na katerem mestu stoji desetica ktero množiš? — Piši toraj, kar dobiš, pod desetice na drugo mesto.

Opomba: Da se slabeji učenci hitreje privadijo, kaže, da učitelj pobriše, kadar učenec množi z 2 jednicama 24 jednic, 1 desetico; kadar pa z 1 desetico množi, 2 jednici, da učenca pri množitvi ena ali druga številka ne moti. —

Učitelj nadaljuje: Ko si množil z jednicama, koliko si dobil? — 48 jednic! Ko si pa množil z 1 desetico, dobil si 24 des. Ni eno, ni drugo ni izvod. Iz obeh pa dobiš ga, ako sošteješ 48 jed. in 24 des. = 288. —

Na enak način se postopa tudi, ko se iz množenih jednic dobé desetice, in se imajo te k deseticam, stotice pak k stoticam všteti.

N. pr. 38

$$\begin{array}{r} 24 \\ \hline 152 \\ 76 \\ \hline 912 \end{array}$$

Opomba: Množenec ima lahko tri ali več mest, ravno tako tudi množilec. Obravnava na isti način.

Če pa ima množilec ničlo na konci tedaj naj se mno-

N. pr.: 12 žitev začne z 0 potem še le s 3. To

30 je širji način, in tega naj se učitelj

00 na tej stopinji le zato poslužuje,

36 da množitev pojasni učencem. Koj

360 pa naj se krajši način pokaže. N.

pr. tukaj: Vse eno je, ako samo s 3 množiš 12 in izvodu 36 dostaviš 0, kar da 360. Če je več ničel, toliko naj se jih izvodu pridene.

Pri krajših in ložjih računih se poskušnja dela na pamet, sicer se pa račun obrne tako, da se množilec na mesto množenca in ta na mesto množilca zapiše in množi. Pri delenji se imajo učenci še le seznaniti s pravo poskušnjo.

Meritev in delitev.

Kocke, krogle, novčice in dr. tako drobnjav lahko uporabi učitelj v to, da svoje učence z meritvijo števil dobro seznani; črto, trak, meter, jabolko itd. pa uporabi, da jim deljenje pojasni. Oboje pa, prej ustmeno potem pismeno. Pred vsem morajo učenci dobro meriti, in še le potem deliti znati. Meritev je toraj podloga delitvi.

Pri delitvi naj iz početka pokaže, kako se jednice z jednicami na različnih stvareh deliti morejo. N. pr.: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 novčicev med 3 uboge. Pri delitvi je

treba dveh števil; eno je, katero se deli; drugo, s katerim se deli. Pove naj se koj učencem: kako se število na levi (deljenec), kako ono na desni (delitelj), in kako se ono, ki se najde pri delitvi (količnik) imenuje. Znamenje deljenja pa je dvopičje.

S prva pridejo na vrsto računi z večmestnimi deljeneci in enomestnimi delitelji. N. pr.: 468 deli v 2 dela. Učenci morajo takoj zvedeti, da se ne sme deliti začetni pri jednicah kakor pri drugih vrstah računov, ampak da se začne pri najvišjem mestu. Hitreje in lažje se račun izdela, ako se pri višjem mestu deli, in se vidi, koliko stotic dobimo, in te na mesto količnika zapišemo in še le potem k deljenju desetice preidemo.

N. pr.: 4 st. v 2 dela je 2 st.
 6 d. v 2 dela „ 3 d.
 8 j. v 2 dela „ 4 j. —

tedaj $468 : 2 = 234$

Da se pa učenci prepričajo, je li res 2 v 4 st. 2krat — v 6 d. 3krat — v 8 j. 4krat zapopaden, naj vsakokrat, ko številko za količnik dobé, z 2 pomnožé, in pod deljeno število zapišejo ter odštejejo.

N. pr. $468 : 2 = 234$

$$\begin{array}{r} 4 \\ \hline -6 \\ \hline 6 \\ \hline -8 \\ \hline 8 \\ \hline - \\ \hline \end{array}$$

Učitelj nadalje vpraša: S katerim številom si to ali ono število delil? — Odgovor: Delil sem je z 2, 3 itd. V koliko delov si je razdelil? — V 2, 3 itd. Iz tega tedaj vidiš, da si $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ itd. tega ali onega števila iskal. Ako si iskal, kolikokrat je delitelj v deljenci zapopaden, si tega delil.

Zdaj naj daje učitelj take naloge, v katerih je deljenec večmesten, delitelj pa enomesten, ali kjer uže iz začetka ta ni v onem brez ostanka zapopaden. N. pr.: $362 : 2$.

2 je v 3 st. 1krat zapopaden, ostane pa še ena stotica. Ta v desetice spremenjena, da 10 d. Tem ali 1 st. pripišemo 6 d. — Kolikokrat je 2 v 16 des. zapopaden? 8krat. To je drugi del količnika. Da se prepričamo, je li res, pomnožimo to številko z 2, podpišimo in odštejmo.

$$\text{N. pr.: } 362 : 2 = 181$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ \hline 16 \\ 16 \\ \hline \text{— } 2 \\ \phantom{\text{— }} 2 \\ \hline \text{—} \end{array}$$

Kedar je pa uže prva deljenčeva številka manjša od delitelja:

$$\text{N. pr.: } 328 : 4$$

tedaj se pové, da tri stotice ni mogoče v 4 dele deliti, tu da je treba privzeti desetice, spremeniti pa 3 st. v desetice in 2 d. dostaviti:

$$\text{N. pr.: } 328 : 4 = 82$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ \hline \text{— } 8 \\ \text{— } 8 \\ \hline \text{—} \end{array}$$

V nalogi $428 : 4$ praša učitelj: Če delim 2 d. v 4 enake dele, koliko pride na vsak del? — Nič! — Zapiši tedaj ničlo v količnik, pomnoži jo s 4 in nič od 2 d. odštej.

$$\text{N. pr.: } 428 : 4 = 107$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ \hline \text{— } 2 \\ \phantom{\text{— }} 0 \\ \hline 28 \\ 28 \\ \hline \text{—} \end{array}$$

Ostane kaj na konci, ni moč dalje deliti n. pr.:

$$326 : 4 = 81$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ \hline - 6 \\ 4 \\ \hline 2 \end{array}$$

Veliko težje so računi, ko je delitelj večmesten, tu je treba več vaj, ki pa naj so kolikor moči, lahke in proste.

$$\text{N. pr.: } 252 : 12.$$

Koj naj se učenci opozorijo, da 2 st. ni mogoče med 12 oseb deliti. Kakor gori naj se tedaj 2 st. spremeniti v desetice in še 3 desetice dostavi, potem pa se deli.

Učitelj nadaljuje: Če imaš 2 jabelki med 2 dečka deliti, koliko moreš vsacemu dati? — Če pa imaš 20 jabolok med 20 dečkov deliti, koliko dobi vsak? — Če imam toraj 10, 100krat itd. več reči, možno mi je tudi 10, 100krat itd. več delov narediti. Kar se ničle tiče, dobimo isti količnik, če ničlo ali ničle v deljenci in delitelji izbrišem ali dostavim.

$$\text{N. pr.: } 540 : 30 = 18$$

$$\begin{array}{r} 3 \quad \smile \quad \smile \\ \hline 24 \\ 24 \\ \hline - \end{array}$$

S prva ni treba izbrisati ničle ali ničel, nato naj se pokaže krajši način.

Vse eno pa je, imej delitelj na konci ničlo in deljenec ne, le končna deljenčeva številka ostane kot ostanek —

$$\text{n. pr.: } 544 : 30 = 18$$

$$\begin{array}{r} 3 \quad \smile \quad \smile \\ \hline 24 \\ 24 \\ \hline - 4 \end{array}$$

To bi bilo naravno postopanje pri delitvi. —

Posebno pozornost gre na to obračati, da se učenci v štirih glavnih vrstah računanja tako izurijo, da jih bodo tudi pozneje v praktičnem življenji upotrebovati znali. Ono gotovost in ročnost pa si pridobijo:

1. Če učitelj pri vsakem novem načinu računanja umno postopa, t. j. da vedno stopinoma z učenci napreduje.

2. Če pri vsakem praktičnem slučaju razmerje prav razloži ter učence napeljuje in je primora, da sami določijo, kako bi se naloga rešila.

3. Če učenci ne računijo vedno z neimenovanimi števili, ampak tudi z imenovanimi; posebno je obravnavati metro, utežo, denarje sploh vse take stvari, ki segajo v delokrog človeškega življenja.

4. Praktične naloge naj se na vse mogoče načine rešujejo. S prva gre učence na to napeljavati, a pozneje naj sami naloge izdelujejo.

H.

Opazke iz šole.

Ko se kak učenec v katerem predmetu unese, in vsemu trudu vkljub ne more več naprej, tedaj se sam sabo jezi, ter začne krivnjo zvrčati na dotičnega učitelja, in marsikedar ima v tem prav. Toda pri tem ne ostane; marveč povrača učitelju z nepokorščino in neuljudnostjo, pušča svoje dolžnosti v nemar, in konečno po polnem obnemore in nekako obupa. To je žalostna prikazen, ktere je v obče učitelj sam kriv. Skušnja namreč uči, da če se je kteremu učitelju posrečilo na oni način padlega učenca zopet usvestiti v kterem predmetu, ta zopet srčnost zadobi, ter je svojemu učitelju odslé hvaležen. Sprva to srčnost v posameznih predmetih, naposled pa v vsem svojem djanji in nehanji pokaže. Iz tega sledi: Učitelj ne deluje samo za vso skupino, temveč tudi za poedinega učenca; zato pa tudi ne sme nikogar puščati brez sile v nemar, ampak streči mu ima vsako sredstvo, da tako ali pa takisto pomore. —

Čas se mora v šoli dobro porabiti. Čas se pa mora tratiti na dvojni način: pri preslišanji ustmenih -- in po-

pravljanji pismenih nalog. Kako more človek, če le količ-
kaj pomisli, od otroka pričakovati, da bode malodane celo uro
mirno poslušal, ko njegovi součenci govore? Učitelj, ki to
zahteva je trpinčar in kazivec mladine. Nikakor ne gre
pridejati še dosledne čuvitosti pri učencih, kedar se proiz-
vodi njihovih tovarišev mikajo; tedaj pa še nar manj, ko se
grajajo pogreški le grajancem lastni. Učenec pazi in po-
sliša, dokler se njegovo delo mika in popravlja, potem je
njegovega pozora konec. Le malo dobička je pri tem. Uči-
telj naj vpelje to stvar tako, da vsak učenec v šoli popravi
svoje delo, in popravke naj le še enkrat pregleda. Zgodi
se, da je kaj res prenerodno, tedaj naj učitelj z rudečni-
kom svoj popravek pridene; samo da učenci te učiteljeve
popravke zopet prepišejo. Pri preslišanji ustmenih nalog,
ne gre nad urin četrtn porabiti; saj se ima učitelj v tem
slučaji samo pridnosti svojih učencev prepričati, in to do-
seže s tem, da vsak učenec more koj nadaljevati, kjer je
njegov prednik jenjal.

Prepogosto pridrževanje v šoli je napečno, saj veliko
ne koristi, večkrat pa naravnost škodi. S tem se prvič
mladina preobklada, ki uže tako dosti časa porabi v šoli in
z domačimi nalogami; drugič moti domači red, in tretjič se
stariši brez potrebe hudujejo nad šolo, s čimer se ji dobro-
hotnost odteguje. Skušnja uči, da učenec v tem času za-
mujenega ne zadonese, pa tudi ne more, če se pomisli, da
ga je uže postavni čas dovolj upehal. Učitelj najde uže
čas za kaznovanje; najbolje pa stori, ako v tem primerljaji
nalogo na prihodnji dan odloži. Tudi v kaznih naj vlada
zaporednost.

Kedor nima toliko gospodovalnosti v svojem pogledu in
eneržije, da pri svojih učencih pačenje, podpiranje s komol-
cem in brbanje okoli ust enkrat za vselej ne odpravi, ta naj
po nikakem ne misli, da je mož za vzdrževanje šolskega
reda. —

Ako kedo nima pet zdravih čutil na sebi, utegne biti
sposoben za vse drugo, le za učitelja ne. Učitelj mora ta-

koj zapaziti, ko učenec ktero nespodobnost započne v šoli; on imej v očeh poglavitno in najzdatniše sredstvo za red, in kedor ga nima, temu ne pomorejo vse kazni nič. Kedor je pa prepričan, da se videti nikdar več ne navadi, ta najbolje stori, da iz usmiljenja do vboge mladine šoli dá slovo.

Male in, kakor se pravi, na veter izdelovane naloge se veliko slabše izdelujejo, nego one, kojim je treba s trudom in pridnostjo streči. S tem pa ni rečeno, da se imajo učenci preobkladati z delom; kdor mora popravljati, ta uže skrbi, da se preveč ne otovóri. Preobklada se pa največ z memoriranjem; to se pa prav lahko nalaga in presliši, pa tudi čas ubije se. Hočeš se prepričati, ali so se učenci učili, naj vsak učenec le en kos nareče, tako prideš najbrže do prepričbe. Potem naj še dva ali trije deklamujejo. Kar še časa ostane, naj učitelj berilni komad logično in jeziško razloži. Le tako bode taka snov odvsedkar tvarjala izobraževalno pa tudi kot zdatna jeziška vaja. —

Abotno je, če kedo zahteva, da se učenec jezika nauči, in da ne bi ga kolikor moči rabil.

Le če kateri jezik mnogo in mnogoteroma govoriš in pišeš, naučiš se ga. Kedor je pa vaje delati, ta dela tudi kot popravljaec v vsem mogočim podvizom; tudi v tem se da mladini dober zgled. —

Marsikedo misli, da mu čenčlanje in prijenjevanje pri-skrbi pri mladini nagnjenost in ljubezen, doslednega postopanja se tak naravnost boji, češ, da mu bo v škodo. Narobe. Učenec ljubi onega, ki mu je uspešen. Učitelj bodi strog in pravičen, a brez malenkostnega muholovstva; tako pride tem brže in gotovejše do zaželenega konca; če je pa lagoden in malomožk, ne pride daleč. Mladina takoj zapazi vrednost svojega učitelja, ter spoštuje vljudno, dobrosrčno ali zajedno moško postopanje. —

Tudi po napametnem gradivu se učenci lahko skazé in spehajo, če se jim p r e v e č naklada; a temu je priti v

okom. To pa tako, da se celote razudijo in posamezni deli na vse kraje obravnavajo. To se ve, da se ima naglášba takoj in natančno določiti, pa tudi se imajo govorske vaje vvesti. Duhá je treba; s tem učitelj še ničesa ne doseže, ako kaj le nalaga brez pojasnil in truda. Pa saj se lahko pri preslišanji tega prepriča. Slabo naglaševanje, zgolj napametno blebetanje po papižje, in učenčevo (pa tudi učiteljevo) zdehanje so pri vsem tem naravne posledice. To pa je zopet res, da mora učitelj izpraševati in berilni kos obravnavati znati. Kedor pa v šoli čas ubija, ta se ve ničesar ne doseže, k večjemu da pesek v oči meče. —

Stara prislovica: Kedor dobro razločuje, ta dobro poučuje. Kedo ne ve, da velja to osobito pri učitelju? Učitelj ne sme biti samo znanostnik, uporabiti ima tudi razmere in potrebne uhvatke. Te bi bile, denimo, da zaseže v početke znanosti. Človek — v mladi in pozneji dobi — je radoveden, in to scer tako, da gre rad do korena, in kedo je bolj radoveden od učeče se mladine? To naj bi se porabilo. Kako se je začela ta in ta panoga znanosti? Komu se je posrečilo priti do nje? Pri kateri priliki? Možno vpljiva tudi ime iznajdnikovo. S takim dopovedilom se vzbudi pozor, vstrajnost, veselje. —

Narekovanje naj se pri večjih učencih omeji. Vaje v pravopisji so bolj zdatne. Tu menda ni treba pojasnila. V noveji šoli se nima lenoba pasti. —

Dvoje je znanje — navezano in svobodno. Prvo se zaveda v človeku, a ne more se rešiti in priti v zvnajšino, drugo se javi. Sliši se večkrat v šoli: „To se mi plete na jeziku, a ne morem povedati. Kaj je to, če ni izpoved, da ni bil dotični učenec vaju v izrazu? Stvar zna, toda besede ji ne ve. Svobodno znanje pa je tam, kjer more se učenec v tem, česar se je učil, tudi lahko izraziti. V tako imenovanih realijah ni še učitelj vsega dosegel, ako je svojim učencem stvari pojasnil v predmetnem obziru. Vsako znanstvo govori tako rekoč svoj jezik, in tega se je treba

polastit. Nekteri fundamentalni stvari morajo priti v last celó do oblike; drugače mladina pri izpraševanju ali molči ali zmedeno govori. S kratka, učenec ima se znati izraziti z lahkoto o tem, kar si je prilastil kot predmet, in to je svobodno znanje.

Otroci so kakor ženska; oni se morajo osobno zanimati za učitelja, ako jim je pod njegovim vodstvom delati z veseljem in z vspehom. Nekteri učitelji menijo, da si to nagnjenje pridobé s hvalisanjem, nedoslednostjo in spregledovanjem, to se ve da zastonj. Deček daruje svoje srce le onemu, ki mu je pri delu uspešen. Ako je učitelj poleg tega še uljudna in ljubezniva oseba, tem bolje. Nedostatke pa mladina takoj zapazi. Naši učenci so naši sodniki, in po navadi tudi najbolji.

Dobro je, da se koj po počitnicah pouk začne z navadno strogostjo in pravilnostjo. Nekterim je prišlo v navado, da smatrajo še nekaj dni kakor nek podaljšek počitnic, in da ne dajejo še dela mladini. To nikamor ne kaže. Najbolje je, da se stroj na vse strani takoj vredi in v tek zažene. Kakor hitro vidijo otroci, da je učitelj v tem prijenljiv, takaj tudi oni začno še malo lenarta majiti. —

Samostalnost duhá in proizvodnost se zadobi le po poti hevristične — induktivne metode. Dogmatična učava pa je še slabša od starega šolskega kopita, po katerem se je dala učencu naloga v roke, češ, na pemagaj si, kakor moreš. Ni čuda, da je pri tem marsikdo obnemogel. Res je sicer, da ima učitelj dosti gradiva pred sabo, marsikdaj preveč, in da mu je hiteti, kar pa razvoj samostalnosti le zadržuje. —

Dosti in površno, to nikamor ne kaže; raji manj, pa to dobro. Učitelj mora marsikdaj gradivo skrčiti, samo da to, kar se predela, postane lastnina učencev. V tem slu-

čaju je njegov pouk obilen sad obrodil — in to je zadosti.

Da more učitelj s pravim vspehom poučevati, mora se za vsak dan posebe pripravljati. Vse gradivo mora na vse kraje premišljati. Tu ni izgovora.

Koj ko stopiš v katero učilnico, prepričaš se, ali ima učitelj v redu svojo šolo; to je, ali zna priganjati svoje učence k pozoru in zdatnemu delu. Ta nalog reši učitelj najlože s tem, da njegovi učenci na glas, odločno in v umevnih stavih govoré. Čebljanje v šoli je zelo škodljivo. Šola se nima bati poštenega glasu.

Učitelj je dolžan, dajati svoji mladini dober zgled in naganjati jo v hvalevredno posnemo v vsakem obziru, tedaj tudi v pisanji. Učitelj ne sme čečkati in mazati, ako noče, da ne bodo tudi njegovi učenci čečkali in nemarno pisali. Ne more biti — to je res — vsak učitelj krasnopisec (kaligraf); ali to more, da čedno in dostojno piše. To zahteva rednost in priličnost, in je potrebno kakor čedno perilo in čisto umita roka. —

Znano je, da so manjši učenci po navadi prvi, ki hrup unganjajo. Gotovo ima ta prikazen svojo koreniko v nepremišljenosti teh učenikov, ki se v tej dobi zdatno pokazuje; vendar tudi tukaj jih gre nekoliko več v stran prijeti. Tej dobi primerna uljudnost mora — to se ve — v šoli ostati, ker je potrebna, za to, da se prehod iz nepresiljenega domačega življenje v pravilno in postavno šolsko življenje uravna in vspeši. Ali tej uljudnosti vkljub more učitelj neki — rekel bi — vojaški red vvesti. Hitra in natančna pokorščina, glasno odgovarjanje, to mora biti. Dobro je, da se odgovori kolikor moči ponavljajo in da se zastavljajo vprašanja, na ktera more vsak učenec odgovoriti. —

Na vseh stopnjah stoji do tega, da se učenci, privadijo v svojih urah pridno delati. K temu pomore spodbudljiv pouk. Poleg tega ima učitelj nemarščino za dobe odstranja-

ti. Malomarnim mora takoj do živega, sosebnostim, ki so v tem oziru zapali neki mrtvičnosti. Skušnja uči, da so nekteri izmed taci, ki so na videz lagodni in malomarni, v duhu pa delajo. Oglašajo se pa ne, ker jih učitelj prezira. Take gre izpodbujati, večkrat izpraševati, in njihove odgovore hvaliti. —

Večkrat pomore, da se v šoli gleda tudi na tako zvané malenkosti. Učitelj mora paziti, da so noge učencev pri miru, telo ravno, roke pa imajo brez šundra djati na klop. Po nikakem pa ne sme trpeti da brbajo okoli ust itd. Vsak takšen prestopok se ima takoj grajati ali kazniti. Kedor je tudi v teh malenkostih dosleden, ubrani se tako tudi v večjim prestopkom. —

Pri vzgoji treba škodljive vpljive odpraviti, pa tudi vsestransko delalnost zahtevati. Ta je pa zopet dvojna: ona se javlja kot navzetnost in kot proizvodnost ali tvorivnost. Človek se namreč ne razvija samo, da zvunajščino predela v svojej notrini: marveč v tem, da svojo notrino prenese na čuvstveni svet, to je, da na zvunajnih stvarih provzroči izpreembe, kojim pritisne, tako rekoč, pečat svojega duha. V tem je božestvu sličen; toraj tvarja ono bitje, ki se more le po tem tvarjanji razvijati in spolnjevati. Uže iz mladega toraj nima človek le prislušati in učiti se, on mora uže tedaj začeti tvarjati in upodabljati. Opomniti gre tukaj, da je razen čisto duševnega tudi telesno tvarjanje in upodabljanje, kteremu je uže kos ona sposobnost, ki se s človeško zavednostjo zbudi in javi. Navod k temu tvarjanju mora pa biti sistematičen, toraj pravilen in načelen.

Navadno se misli, da k učenju nij treba nego dobre glave pa trdne volje. Gotovo to nij dovolj; treba je tudi čvrstega telesa, treba pogodnih okolnostij. Tudi je pri učenju jako važno, kako se kdo uči. Čvrstega telesa je uže za tegadelj treba, ker je duša le v čvrstem te-

lesu popolnem svobodna; bolen život dušo nadleguje. Okolnostij pogodnih treba, ker človek ne more sam vsega znanja s kraja izumiti, nego to upotrebiti, kar so predniki izmodrili in vestniki izmodrujejo. Vidi se torej, da je štirih glavnih pogojev k uspešnemu učenju treba: zdravega telesa zdrave duše, pravega prejetja znanostij in prigodnih okolnostij.

Kako pri učenju telo trpi, to je vsak čutil, ki se je kedaj z učenjem baval. Dolgo mišljenje, dolgo na pamet učenje utruja človeka, nasledek vzajemnega delovanja duše in telesa. Zato nekteri učenci po presilnem učenju jamejo bolehati in celo popolnom opešajo. Učitelj bodi tedaj pri nakladanju nalog previden. Dolgo sedeče učenje preuzroči želodčno in glavno bolenje, škoduje pa tudi drugim delom telesa.

Ker se takemu trudu, iz učenja prihajajočemu ne da zogniti, če se sploh hoče kaj naučiti, tedaj je treba slabe nasledke učenja kolikor mogoče odpravljati, ter život zdrav in čil ohranjati. Primerno sredstvo temu je igranje. Primerno, to je tako, pri katerem človek resno mišljenje pozabivši, telesnim udom naravnega gibanja daje.

Obraz iz učiteljskega življenja.

Na znožji necega zmerno visocega hriba stoji čedna vas, čegar okolica ima poleg obrastelih gor rodovitne oranice. Pod vasjo proti jugu so tla ravna in le nekoliko napeta, po katerih se, največ med vrkami vije bister potoček, kteremu omenjeni hribec daje potrebno vodo. Nekoliko nad vasjo stoji šolsko poslopje s pritičnim vrtom, kamor pošiljajo oadotni prebivalci, ki so pridni in zavedni kmetje pa tudi bučelorejci, svoje otroke pridno v šolo. Vse kaže, da je bila ta šolska hiša uže v prejšnji dobi sezidana, pa tudi to posebno, da vsak vaščan brati in pisati zna. In zares, starši se smejo ponášati s svojimi otroci, ki tako pridno obiskujejo svojo šolo. S kratka, v tej podgorski vasi sta mir in osrečujoča zadovoljnost doma.

Učiteljeval je na tej ljudski šoli pred kakimi 4 leti mlad učitelj, mož lepega in značajnega vedenja. Bil je pravi vzor ne le tamošnji mladini, ampak sploh vsem vaščanom in bližnjim okoličanom. On je svoje otroke ne le v šoli, ampak tudi pod milim ne-

bom podučeval. Večkrat med letom je svoje učence na sprehodih podučeval ter njih pozornost obračal posebno na to, kar se je popred v šoli le posamezno in brez dovoljne zveze obravnavalo. Otroci so mu zasluženost spoštovanje skazovali, ker so ga kaj radi poslušali; on pa je bil pri njih srečen. Za take sprehode mu je posebno kaj dobro služil šolski vrt. Kar je otrokom po zimi v šoli o kmetijstvu pravil, vse to jim je spomladi ali poleti ali sploh pri priliki, na vrtu nazorno pokazal. Tudi nadrobno iz prirodepisja, zemljepisja in risanja je z otroci tu ponavljal. Ta vrt je bil učitelju poleg prostora za navadne kmetijske poskušnje, tudi zdatno podučevališče za druge predmete.

Vrt je stal na ravnem svetu. Bil je na konceh obočen in ves z živo ogrado obdan. Od strani pa je imel zaprt vhod iz lesenih palic. Tu si videl vse v najlepšem redu; gredice so bile v dotičnih letnih časih polne žlahtnih cvetlic; povsod sledi skrbnih vrtnarjevih rok, plevela ni bilo nikjer videti. Drevje, tudi to otrebljeno, je kaj lepo rastlo. Sredi vrta bila je navlašč izkopana in z ilovico zadelana globel, kamor se je deževnica stekala za povratne potrebe — to je bil vodnjak vrtu. Srednje in postranske poti na tem vrtu so bile s peskom posute, ter tu in tam ob potu več lesenih klopic. Še si zapazil na tem vrtu iz desak zbito in na količih slonečo hišico — bil je to čeden bučelnjak.

Nečega dne proti koncu poletja ob kaki 9. uri zjutra zberó se učenci višjega razreda s svojim učiteljem vred pred tem bučelnjakom. Sadna drevesa, ki so v vrtu in v obližji rastla, upogibala so se pod težo sladkega in prijeten vonj okrog širčnega sadja. Listi stare lipe, ki je pred šolskim poslopjem rastla, so rahlo migljali, in zdelo se je, kakor bi bili med seboj šepetali. Bilo je nekoliko megleno jutro, a videti je bilo, da bodo dan krasen. Na polju je ravno ajda cvetela, in njen meden duh se je prijetno razliljal po mirnem okolju. Bilo je sploh prijetno jutro in ravno ustopivšim se učencem je zaigralo veselje v srcu.

Že večkrat je učitelj svojim učencem ob dolgočasnih dnevih obljubil, da jih boče enkrat k bučelnjaku peljati, ako bodo pridni; da morajo pa uže prej kaj doma o bučelah pozvedovati, ker on jih boče ta dan pravilne bučeloreje učiti in na pomanjkljivosti, ki se morda pri njih doma nahajajo, opozoriti.

Bilo je pri bučelnjaku uže vse živo. Buče so veselo brenčale okoli panjev — ene pridno izletavajo, a druge se uže iz sladkega dela težko obložene veselo zopet domov vračajo. Učenci se ustopijo nekoliko oddaljeni od bučelnjaka, a učitelj stopi pred nje ter jim začne blizo tako-le pripovedovati:

Za bučelnjak zberi si kraj blizo svojega doma, da boš buče večkrat opazovati mogel. Hišica naj bo na kratkih kolih nekoliko od tal, da škodljive živali k bučelam ne morejo. Prevelika naj ne bo, največ za 40 panjev. Obrnena naj bo proti jugo-vzhodu. Zakaj

pa ravno proti jugo-vzhodu, zakaj ne proti kateri drugi strani sveta, vpraša več učencev? — Zato, nadaljuje učitelj, ker mrzli veter od severa in vzhoda, pa pregorak veter in hude glohe, ki prihajajo od juga in zahoda, so bučelam zelo škodljive. Šum, visoka drevesa pa velike vode blizu bučelnjaka so škodljive, pač pa jim je mali potoček koristen. Hišica bodi odprta samo tam, kjer bučele izletavajo, drugače pa zaprta. (Učenci si ogledajo bučelnjak od vseh strani).

Učitelj vzame prazen panj in vpraša Lanišerjevega Poldka: Iz koliko desk je zbit panj? — Panj je iz šest desak zbita tružica. Iz kakošnega lesa je? — Za panj naj se vzame vedno le mehek les. Zgornja deska bodi tako pritrjena, da se dà lahkotno sneti; sprednja mora imeti luknjo, da bučele skoz-njo lezejo; spodnja deska bodi spredaj nekoliko podaljšana — imeti mora brado, da muhe na njo posedajo in v panj lezejo. Panji morajo v bučelnjaku od zadaj nekoliko podloženi biti, da se mokrota skozi vhod ocaja. Vsak panj naj bo zmeraj na enem in istem mestu, in tudi naj bode pobarvan, da si ga bučele lažje zapomnijo. Najboljši so Dierzonomi panji. V teh priterjujejo bučele satovje na posebne, zgoraj rahlo pritrjene palčice. Te se po potrebi lahko izvzemajo ali dodevajo. (Vse to pokaže učitelj učencem na posebnem panji).

Govorimo sedaj pa kaj o bučelah, g. učitelj, saj jih gre dosti dosti v en panj, usti se Kalarjeva Tinica! — Življenje bučel, pravi učitelj, je zelo podobno človeškemu — njih življenje je družbinsko. V enem panju živi lahko 20—60 tisoč takih muh. Po opravi in postavi ločimo bučele v tri vrste, in sicer: matica, samci in delavke. (Tukaj pokaže učencem matico, samca in delavko). Matica je le ena v panju; ona je med vsemi največja, ima daljši život, krajše perutnice in jasneje životne obročke. Matica je samica in živi do 5 let. Samci, drugače tudi trotje, ne gredo nikdar na pašo; so nekaj večji od pravih bučel ali delavk. Krila jim ne pokrivajo celega zadeka, oni žive le od spomladi do meseca avgusta. Največ je v panju delavk. Te hodijo na pašo, donašajo sladko strd in cvetni prah ter zidajo satovje v panju. Konci avgusta vsakega leta se vname tako zvana trotja vojska. Delavke odganjajo te nepotrebne goste od strdi in jih tirajo iz panja; mnogo jih tadi pomoré ter potem pomečejo iz ula. Delavke živé toliko časa, dok ne obnemorejo ali kako drugače ne poginejo.

Učitelj da Klančerjevemu Lipetu bučelo ter vpraša: V koliko delov ima bučela razdeljeno truplo? — Vsaka bučela ima glavo, oprsje in zadek. Koliko parov nog? — Tri pare členastih nog. Kaj ima na glavi? — Ima tipalki pa usta s katerimi grize. Na glavi ima tudi rilček, s katerim srka sok po cvetovih pa par večjih in 3 manjši oči. Kje tičé noge? Kje krila? Spodaj na oprsji ima tri pare členastih nog; zgoraj pa štiri kožnata krila. Kaj ima na zadekn? — Zadek ima 6 polobročkov.

Bučela ima belo, hladno kri, ter diha po dušnicah (mehurčkih) ktere ima v životu. Matica izleže vsako leto več tisoč jajec v celice, ki so za zalego namenjene. Iz jajec se izvalé belim črvičkom podobne živalice, kterim pravimo ličinke. Delavke jih skrbno pitajo, dokler ne popolnema dorastejo; zdaj se izpremeni ličinka v buba, buba pa v 8—9 dneh v bučelo. (To spremembo učitelj pokaže). V živež jim služi med, cvetni prah in voda. Največ medu in cvetnega prahu jim dajejo drevesa, cvetoči grmi in zelišča n. pr. akacija, sadno drevje, lipa, jesen, kostanj, dob, iglavci, leska, vresje, sočivje, detelja, ajda, itd. Cvetni prah je za rejo zalege zelo potreben. Da ne trpé žeje, naj bo pri bučelnjaku plitvo koritce v katerem nima nikdar vode zmanjkati.

Bučele prezimujejo v panju, v zgodnji spomladi pa uže začnejo delati in si živeža nabirati. Od 8—11. ure zjutraj daje cvetje največ medu, in v tem času tudi najpridnejše gredo na delo. Se svojim rilčkom srkajo sok po cvetju ter ga v želodci premené v med, katerega potem izlivajo v celice. Cvetni prah pa prinašajo na kosmatih nogicah v panj. Satovje je pritrjeno zgeraj na pokrov—ali na palčice ter je vedno bolj navzdol izdelujejo. Na satovji je opaziti brezštevila šestoglatih celic ali piskrecev. Celice so različne potem, kakor so namenjene za zalego matice, sancev ali delavk. Matične celice so največje in okrogle; v teh ni medu. V ostalih je med ali zalega. (Vse to učitelj učencem na satu pojasni).

Mlado zalego delavke skrbljivo pitajo. Kedar je v enem panju preveč bučel, začnejo rojiti, t. j. stara matica prepusti gospodarstvo mladej matici izselivši se z enim delom bučel. Roj ostane blizu starega panja, navadno se vsede na kako vejo, kjer se vse bučele sprimejo v kepo.

Tudi bučele imajo svoje sovražnike, kakor: roparske bučele ose in sršene, pajke, mravlje, miši, žabe, ponočne metulje i. dr. Molj leže črvičke v kot panja in ti pojedajo zalego. Roparice si boš pač odgnal, če rediš močne panje, to je, če ima vsak panj dovoljno število prebivalcev in mnogo živeža. Da ti ose, sršeni, pajki in molji panjev ne bodo nadlegovali, snaži bučelnjak in posamne panje osnih in sršenovih gnezd, pajčevine in sploh vsake take škodljive zalege. Mravlje pomori s skropom, ali pa potrosi pepela pred in pod panje. Miši pridejo rade po zimi v panj, zato pa zadela panj z žebeljčki in pazi, da vse odprtine zamašiš. Da žabe po noči v panj ne zlezajo, imej panj primerno od tal postavljen. Prigodi se včasih, da bučele jamejo slabeti zaradi lakote, posebno kadar jim neugodna vremena spomladi in na poletje pašo zaprečijo. Ako bučele zgubé matico, postanejo zelo nemirne. Ako jim daš drugo matico, koj se potolažijo in ostanejo v panju.

Človek si je bučele zbog haska, ki ga nam donašajo, vedel v svoj prid obrniti. Bučele nam dajejo strd in sat, iz katerega napravljajo vosek. Kar so pa bučele med letom spravile v panj, ne

dajo gospodarju prostovoljno ampak vzeti jim mora sè silo. Ko jeseni paša neha, bučelar podere panj in vzame iz njega med in sat. Ali pri tem opravku ga razdražene bučele rade pikajo. Nevedni bučelarji jih pomorè z žveplom. To pa ni prav; najbolje je, če se bučele iz polnega panja v prazen ogrebe ali vsadí: tako bučelarju bučele in pridelek ostane. Dva panja se da združiti v en panj, ako se da obema enak vonj ali duh, n. pr. če se ju poškropi s kafreno vodo; bučele se potem same preselijo ali pa se jih more iz enega v drug panj ogrebsti. Drug način je ta: bučele se s perhelčnim dimom (goba, ki raste po travaikih in ki daje gost dim od sebe ako jo stisneš) omamijo, da kakor mrtve iz panja pocepajo. Zdaj jih bučelar lahko z golo roko iz enega v drug panj prenese.

Bučele so nam zgled lepe družbinske vzajemnosti in marljivosti. Skrben opazovalec bi se od njih lahko marsikaj naučil. Od ranega jutra do poznega večera so vedno na delu; nikdar ne pa-sejo lenobe.

Učitelj da vsacemu učencu naprstek medu rekoč: Sedaj pa idite domov, pa ne zabite tega kar ste danes o bučelareji slišali in videli. Veselo so se otroci razšli. X.

O šolskem birokratizmu.

Učiteljsko društvo: „Diesterweg“ III. okraj na Dunaji je v svojej seji od 13. jan. t. l. med drugim tudi o šolskem birokratizmu obravnavalo. Naj bode svobodno, iz dotične obravnave poglobitniše točke posneti:

„Potrebno je, da se šolski birokratizem omeji, in to zato, da se vsled golega oblikarstva duh in bistvo šole ne skazi. Birokratizem veže in oklepa svobodnega duha, mori čvrsto duševno življenje ter je učitelju v dosegu šolskik njegovih namenov na poti. Javi se pa osobito v tem, da se od učitelja mnogo nepotrebnih, pri dosegu učnih smotrov lahko pogrešljivih pisarij zahteva, pa ne manj tudi v tem, da se strogo čuva, da se ima postopati po nekik predpisih.

To pa, da nikakor ne kaže, in učitelj ima pravico zoper to oglasiti se. Kakor se zastopniki drugih stanov zbirajo, da svoje interese otmó, tako naj se tudi učitelji v svojih zborih oglašajo o svojih zadevah. Učitelj naj moški razodene, kaj ga tare in tišči. Upravstveni aparat pa je prezmeten, da bi mogle dotične osebe iziskati vse pogreške in hibe v šolstvu, ter jih v vseh njihovik posameznostik odstraniti za to, da se v duhu šolskik postav vspešno deluje.

Celó v starej šoli ni ta môra — birokratizem — učitelja tako težila kakor dan danes. Bilo je zadosti, da se je vsako leto napra-

vil jeden katalog v dvopisu, v tem ko se dan danes razen kataloga, še imeniki, zamudniki, tedniki in mnogo izkazkov o dolgosti, širokosti in visokosti učilnic zahteva. Še da se zahtevajo izkazki o barvi oces, lasi in polti. Ni čuda torej, ako se dan danes čuje tako pogostoma o razporih v učiteljskih osebnostih in da navstajajo kregi in prepiri med posameznimi učitelji celo v pričo otrok, kar pa gotovo ni niti uspešno ni v obče lepo.

Nadalje se je v omenjeni seji drug govornik glede na dotične razmere med drugim to-le nasvetoval: Na korist izvršbi novih šolskih zakonov, naj bi v okrajnem šolskem svetu več učiteljev sedež in glas imelo. Ta naredba bi gotovo zdatno ovirala mnoge birokratične nepotrebne novarije. Šolski oblastniki pa naj bi se manj trudili pozvedovati učiteljeve slabosti in take grajati, ako pomislijo, da so za to pozvani pred vsem, da učitelju pri njegovem težavnem poslu svetujejo in pomagajo.

Da pa šolska nadzorništva — tako dostavlja drug govornik — svoje zadače z višjega stališča izvrševati ne morejo, temu je kriv ravno šolski birokratizem, ker morajo sporočati in o najmalenkostniših rečeh informacije sprejemati, kar jim temeljito nadzorovanje večkrat popolnem onemogočuje. Iz tega sledi, da se več to povdarja, kar učitelj v uradne bukve vpisuje, toraj kar na papirji stoji. Ni čuda tedaj, ako se učiteljeva vzgojevanjska delavnost, ki se more le po večkratnih poskusih udostojiti, nadzornikovemu očesu izpodmakne. In tako je za nadzornika večkrat nemogoče, učiteljevo delavnost na vse strani izpoznati. Koliko pisarije samo pri vsakomesečnem vpisovanju v katalog? Na Štirnem kakor v nekterih drugih deželah se ne vpisujejo prisodki vsak mesec v katalog, ampak le vsako četrletje; tudi je v katalogu vse zaznamvano kar se tiče učencev. Vsega posnemanja vredno ravnanje!

Šolski ogled.

Število učiteljev v avstrijskih deželah s primerom na prebivalstvo.

	učiteljev	učiteljic,	na 1 uč. moč	492	preb.
V Avstriji pod A.	3455	900			
V Avstriji nad A.	874	213	„	685	„
Na Solnograškem	241	85	„	475	„
„ Tirolskem	1335	929	„	350	„
„ Predaralskem	247	56	„	342	„
„ Štajerskem	1262	280	„	764	„
„ Koroškem	466	101	„	726	„
„ Kranjskem	233	98	„	1403	„

	učiteljev	učiteljic,	na 1 uč. moč	741 preb.
" Goriško-Grad.	212	74		
" Tržaškem	102	101	"	707 "
V Istriji	204	100	"	891 "
V Dalmaciji	325	77	"	1162 "
Na Češkem	9693	820	"	510 "
" Moravskem	3407	310	"	559 "
" Šleskem	736	94	"	672 "
" Gališkem	3389	1170	"	1316 "
V Bukovini	232	46	"	1973 "

V okraju Goriške okolice je bilo koncem šolskega leta : 32 enorazrednic, 12 dvorazrednic in 28 šol za silo. Na 3 dvorazrednicah (v Kanalu, Solkanu in Ajdovščini) se je učilo celodnevno na 9 pa poludnevno v štirih skupinah. Vseh šol je bilo 62.

Premembe teku leta:

1. V Rihenbergu se je ustanovilo mesto učiteljice; vsled tega je postala šola dvorazredna.

2. Enorazrednica v Dornbergu se je razširila v mešano dvorazrednico; isto tako šola v Šempasu.

3. Šola za silo v Kronbergu se je premenila v redno enorazrednico s poldnevnim ukom.

4. V Plaveh se je osnovala nova mešana enorazrednica.

V 61 šolah je bil učni jezik slovenski, v eni šoli (Ločniku) italijanski. Celodnevno se je učilo v treh dvorazrednicah: poludnevno v 9 dvorazrednicah, v 32 enorazrednicah in v 6 šolah za silo. V 12 šolah za silo se je učilo poludnevno v eni skupini.

Otroci so v obče pridnejše obiskovali šolo mimo minulih let. Število otrok, ki so dolžni v šolo, kakor onih, ki so šolo dejansko obiskovali, razvidi se iz sledečega:

Št. otrok dolžnih v šolo:				Število otrok	Obiskov. so vsakd. šolo		Nadaljev. tečaj	
od 6—8 l.		od 13—14 l.		od 6—14 l.	od 6—12 l.		od 13—14 l.	
m.	ž.	m.	ž.	m. in ž.	m.	ž.	m.	ž.
4018	3899	1196	1174	10287	3150	2880	788	670

Od 6—14 letne mladine obiskovalo je tedaj 7489 šol. Za 13 in 14 letne dečke so se vpeljali nadaljevalni tečaji, v katerih se je učilo od začetka šolskega leta do 1. maja, po 5 ur na teden.

Za 13 in 14 letne deklice so bili tudi nadaljevalni tečaji, po dve uri na teden. Na enorazrednicah se je učilo skupaj, na dvorazrednicah pa ločeno po spolu.

Od 6—12 l. mladine (7917)	je hodilo	6046	v šolo	ali	76·90/0
" 13—14 " " (2370)	" " "	1495	" " "	" "	63·00/0
" 6—14 " " (10287)	" " "	7544	" " "	" "	73·20/0

Na eno učit. moč pride 185 otrok ali 137 učencev.

Primeroma z letom 1880. l je hodilo v tem letu 6·50/0 vse mladine več v šolo.

V okraju je učilo: 35 učiteljev in 3 učiteljice (sè spričevalom učit. sposobnosti); 14 učiteljev in 3 učiteljice (sè spričevalom zrelosti); 15 pomoč. učiteljev duhovskega stanu pa ena učiteljica brez spričevala učit. sposobnosti.

Katehetov postavljenih od duhovske obl. je učilo 62. Učiteljic za ženska ročna dela je bilo: 5 izprašanih, 9 neizprašanih. Od teh so koncem leta 3 napravile izpit.

Prvo berilo in slovnica, spisala A. Razinger in A. Žumer, cena 24 kr. je ravno kar prišla na svetlo. Knjiga je namenjena za drugo šolsko leto ali za drugi oddelek niže skupine na enorazrednicah. Priporočati je, da se ta knjiga posebno v one šole vpelje, kjer se v prvem letu po abecedniku, ki je samo za prvo leto namenjen, poučuje, kajti drugo berilo in slovnica je pisano za tretje šolsko leto, primerneža berila pa za drugo šolsko leto oziroma za drugi oddelek niže skupine na enorazrednicah smo do sedaj zelo pogrešali. S tem berilom, čegar tvarina je prav tako urejena kakor nazorni nauk v abecedniku za sloveske ljudske šole, nam je popolnem vstreženo. Nazorne vaje so tako razširjene, da se opirajo na nazorne vaje v abecedniku. Slovnica v tem berilu obsega ob kratkem vso tvarino po učnem načrtu za drugo šolsko leto. Pri nalogah se je posebno ozir jemalo tudi na one šole, ki poučujejo po oddelkih. Uredjene so torej tudi za posrednji pouk.

Ta knjiga se še posebno priporoča, ker v njej se nahajajo le kratki in otročji zmožnosti primerni odstavki. Ravno tako so stavki v pasameznih sestavkih po pedagoškem pravilu kratki in lahko umevni. Tiskano je prvo berilo na močnem papirju, ima lično obliko in primerno nizko ceno. Berila so oziroma na varstvo vida pravilno tiskana. Jako bi bilo želeli, da bi se ta prekoristna knjiga uže s prihodnjim šolskim letom v naše šole vpeljala. Le segnite po njej, napredek je gotov.

Na vsak pri založniku kupljeni deseti iztis priloži se vodstvu šole ena knjiga za uboge učence.

Domovinoslovje za slovenske ljudske šole, izdal g. Ivan Lapajne v drugem popravljenem natisu. Cena 20 kr. Knjižica obsega 31 strani in je razločnega čednega tiska. S tem delcem je

spisatelj ljudskim učiteljem in slovenskemu šolstvu sploh zelo ustregel. Nauki te knjižice, ki nas spoznavajo z slovenskimi deželami, se priporočajo pa tudi odraslim ljudem.

Cenni statistici sull' Istruzione popolare del distretto scolastico di Gradisca 1882. Tako se zove brošurica ki jo je izdal okrajni šolski svet v Gradišči. V ožjem kakor tudi v pomnoženem okrajnem šolskem svetu so, iz uzmši g. šolskega nadzornika Fr. Vodopivec, sami Italijani. Okraj Gradiška šteje 65.778 prebivalcev, obsega 6.27186 □ mirjamet. Leta 1869. je bilo 50 šol s 60 razredi letos pa je 56 šol s 107 razredi, še več ste dve šoli privatni. Slovenci, katerih je od 5 do 6000, imajo le 9 enorazrednic. Šolo je obiskovalo 6462 otrok v starosti od izpolnjenega 6—12 leta in 880 v starosti od 13—14 let. Učiteljev je bilo vseh skupaj 63, med temi 12 mašnikov; učiteljic pa 43 in 19 za ročna dela.

Sežansko-Komensko učiteljsko društvo je zborovalo v 12 dan meseca oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne na Brežini. Na dnevnem redu je bilo: 1. Prvosednikov pozdrav; 2. zapisnik se prečita zadnjega zborovanja; 3. učiteljivo ravnanje z nedostatno nadarjenimi otroci, govori g. Kante; 4. kako nam je uspešno poučevati petje v ljudske učilnici, poroča g. Pelicon; 5. lastnosti in vedenje učitelja med narodom, g. Korsič; 6. razni nasveti. Uljudno vabi k temu zanimivemu shodu prvosednik „Sežansko-Komenskega učit. društva“.

Premembe pri učiteljstvu. V Tolminskem okraju: Stres Anton, iz Sedlav Breginj; Kenda Matija, iz Kobarida v Sedlo; Leban Matija v Grahovo; Kenda Jožef v Tolmin, kot podučitelj; Volarič Andrej, kot podučitelj v Kobarid.

V okraju Goriške okolice: Urbančič Marija, def. učiteljica, iz Ajdovščine v Podgoro; Širok Andrej, def. učiteljem v Opatjeselo; Čibej Edmund, iz Križa na Brje; Zorn, Ivan, iz Kamenj v Gabrije; Belé Anton, iz Cerovega v Skrilje; Izprašani učiteljski pripravniki: Mlekuž Karl, na Srednje; Križnič Jožef, v Lig; Budal Jožef v Plavé; Lužnik Alóžzij v Križ; Kavš Janko, v Kamenje; Gabrijelčič Franc, v Ločnik; Rogač Adele, v Ajdovščino; Kranjc Marija, v Šempas; Fabjani Pavlina v Vertobjo.

V Sežanskem okraju: Bano Ivan, iz Gorjanskega v Divače; Starec Andrej, v Gorjansko; Ravbar Anton, v Velikidol; Kosovelj Anion, v Dutovlje; vsi kot zač. učitelji.

V Gorici oglasilo se je v prvi ginnazijalni razred 137 učencev; od teh prestalo je vzprejemni izpit le 101 (740/0) ki se poučujejo v dveh oddelkih — v slovenskem in italijanskem. Na realki upisalo se jih je 51, skušujo prestalo pa 46 (900/0). Na izobraževališči za učiteljice se je upisalo 38 kandidatinj; 30 (22 Italijank, 8 Slovenk) napravilo je vzprejemni izpit z dobrim vspehom.

Šole in vojaštvo. Ne da se tajiti, da so troški, ki jih posamezne moderne države leto za letom za vojsko izdajajo v primeri z onimi za javna izgojevališča silno previsoki. Iz sledečega razvidi se koliko mora plačati posamezni prebivalec za vojsko in koliko za šole:

Države :	Za vojaštvo pride na preb. nem. m.	Za šole pride na preb. nem. m.
Nemčija	16.76	2.65
Avstrija	4.64	1.68
Francoska	20.72	1.48
Angleška	14.14	1.86
Italija	7.28	0.84

Nasprotno pa presegajo v Zjedinjenih državah severne Amerike troški za javne šole za 2.95 m. one za vojsko.

Razpisana služba. Na slovenskem oddelku deželno kmetijske šole v Gorici je razpisana služba kmetijskega opravnika, kateri ima dolžnost opravljati skupé z učenci tega oddelka vsa kmetijska dela na posestvu. Plače dobiva 400 gold. na leto, zraven tega ima prosto stanovanje in pet arov zemlje za svojo rabo. — Prošnje z dokazi sposobnosti sprejema deželni odbor v Gorici do 15. novembra t. l.

Razpisana je služba učitelja III. plačilne vrste na 4 razredni ljud. šoli v Komnu in ena na enorazredni v Storjah; dalje mesto učiteljice za ženska ročna dela za šole v Škerbini, Temnici in na Kostanjevici z letno plačo 200 gold. Prošnje, s spričevali učiteljske sposobnosti naj se pošljejo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Sežano do 20. novembra t. l.

Društvo „Narodna Sola“ v Ljubliani je imelo od 22. spet. 1881 do 1. sept. t. l. dohodkov 771 gold. 96 kr., stroškov pa 622 gold. 72 kr. Društvo obstoji uže od leta 1871. in deluje v prosepah ljudske šole na Kranjskem.

M. Greiner-jeva zaloga

pisank, predpisov, jeklenih peres, papirja, pisalnega in risalnega orodja,
na Dunaji (Wien), Stefansplatz Nr. 4
(hinter der Kirche).

Spisek:

mojih v ljudske šole vpeljanih, od slav. ministerstva za bogočastje in uk z 21. avg. 1875. l., šte. 8240, in s 17. okt. 1875. l., šte. 13537, dopuščenih novo poboljšanih pisank s predpisno vrsto — za šolo in dom — in sicer:

Nemške navadne pisanke v 12. številkah.

Nemške latinske pisanke, češke, ogerske, poljske, slovaške, slovenske, hrvatske in srbske pisanke, vsakega jezika v 10. številkah, pisanka po 2 kr.

Stigmografične risanke z metersko mero v 3. številkah z risalnimi karteljci.

Predpisi šte. 1. pisne prvotne črte (12 listov); šte. 2. navadni predpisi; šte. 1. latinske prvotne črte; šte. 2. latinski predpisi. Dalje češke in ogerske za ljudske in srednje šole.

Pisanke z načrtanim tiskom v nadpisovanje, za gotično, frakturno in ronde-pisavo.

Ronde-pisanke šte. 1., 2. in 3. zvezki s številkami, črni tisk; predložki za ronde-pisavo, gotično in frakturno pisavo, kakor tudi ronde-pisanke brez predpisne vrste. Podkladki za liste v pisarnicah.

Temu, kdor več vkup kupi, se daje po znižani ceni.

M. Greiner-jeva jeklena peresa: 1. šolska peresa; 2. šolska peresa (fine vrste); 3. knjižna peresa; 4. ženska peresa; 5. pisarniška peresa.

Priporočam tudi (v zalogi) načrtane „pisanke za pisanje, narekovanje in številjenje, svinčnike, držala, ploščice, kamenčke, predložke za risanje, pušice za peresa, peresnice, vkladke za risanje in sploh vse razno orodje za pisanje in risanje.“

Prodaja se le za gotovo plačo ali povzetje. Pri povzetju pri takih firmah, ki so nam še neznane, prosimo, da bi se nam kaj na račun vplačalo. — Če se želi cenik, dobi se ga brezplačno.

Glavne zaloge ima: Za Češko gospod A. Haase v Pragi. — Za Ogersko gospod C. L. Potner v Pešti. — Za Moravsko gospoda R. in F. Karafiat v Brnu. — Za Štajersko gospod Ant. Burger v Gradci. — Za Tirolsko gospod Ivan Gross v Inostu. — Za Gornje Avstrijsko gospod Kirchmayr v Linci. — Za Galicijo gospod F. Zagórski v Lvovu. — Za Hrvatsko in Slavonijo gospoda Kugli in Deutsch, prej: Leop. Hartman v Zagrebu.